

הלכות יום טוב סימן תקב

קטז באר הגולה

המים. (ה) יִזְאִין עוֹשִׂין פְּחִמִּים. (ו) יִזְאִין נוֹפְחִין בַּמִּפּוֹחַ אֶלָּא בַּשּׁוֹפָרָת, יִזְנְהוּ הָתֵר (ז) בַּמִּפּוֹחַ שֶׁל בַּעֲלֵי־בָתִּים עַל־יְדֵי שְׁנוּי, לְהַפְכוֹ מִלְמַעְלָה לְמַשָּׁה. הֵגָה וּמֵתֵר (ח) לְכִסּוֹת הָאֵשׁ בְּכָלִי אוֹ (ט) בְּאֶפֶס מוֹכֵן (י) אִם אֵינוֹ (כ) מַכְבֶּה. וְנוֹקָא לְצַרֵּךְ יוֹסֵטוֹב רֵאשׁוֹן, אָבֵל (יא) לְצַרֵּךְ יוֹסֵטוֹב שְׁנֵי אֲסוּר (מִהֲרִיל). ^ההַעֲשֹׂשָׁה מִדּוּרָה בְּיוֹסֵטוֹב, כְּשֶׁהוּא עוֹרֵךְ אֶת הָעֵצִים (יב) אֵינוֹ מֵנִיחַ זֶה עַל זֶה עַד שִׁסְדֵּר הַמַּעֲרֵכָה (יג) מִפְּנֵי שְׁנִירָאָה כְּבוֹנָה, אֶלָּא אוֹ שׁוֹפֵךְ הָעֵצִים בְּעֶרְבּוֹב אוֹ עוֹרֵךְ בְּשֻׁנִּי; כִּיצַד, מֵנִיחַ עֵץ לְמַעְלָה וּמֵנִיחַ אַחֵר תַּחְתּוֹ וְאַחֵר תַּחְתּוֹ עַד שֶׁהוּא מְגִיעַ לָאָרֶץ. וְכֵן הַקְדָּרָה, אוֹחוֹ אוֹתָהּ וּמְכַנִּים הָאֲבָנִים תַּחְתֶּיהָ, אָבֵל לֹא יַצִּיחָהּ (יד) עַל־גַּבֵּי הָאֲבָנִים. וְכֵן הַמַּשָּׁה, אוֹחוֹ (הַקָּרָשִׁים) לְמַעְלָה וּמְכַנִּים הַרְגָּלִים תַּחְתֵּיהֶם. אָפֵלוֹ בִּיצִים לֹא יַעֲמִיד אוֹתָם (טו) שׁוּרָה עַל־גַּבֵּי שׁוּרָה עַד שֶׁיַּעֲמִידוּ כְּמוֹ מַגְדֵּל, אֶלָּא יִשְׁנֶה וְיִתְחַלֵּל מִלְמַעְלָה לְמַשָּׁה, וְכֵן כִּי יִצְאָה בִּזְהָ צִרִיף שְׁנוּי. הֵגָה וְכֵן שֶׁלֶחָן (טז) שֶׁשֶּׁשׁ לוֹ דְּפָנוֹת (יז) הַמַּנְעִיעוֹת לָאָרֶץ (תּוֹסֵפוֹת) צִרִיף שְׁנוּי, אָבֵל מֵתֵר לְהוֹשִׁיב שֶׁלֶחָן שְׁלֹשָׁה עַל רִגְלָיו וְאֵין בִּזְה מִשּׁוֹם בִּנְיָן. (יח) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דִּאֲפֵלוֹ מְגִיעַ לָאָרֶץ, כִּלְיָנָם שְׂאִינוֹ צִרִיף לְאֹרֵי שֶׁל תַּחְתּוֹ שְׂרִי (טו:). **ב** (יט) יִאָּגֵדָה שֶׁל עֵצִים שֶׁהִדְלָקָה בַּמִּדּוּרָה, כֵּל עֵץ שֶׁלֹּא אֶתְחָה בּוֹ הָאֵשׁ מֵתֵר לְשִׁמְטוֹ, וְאֵינוֹ דוֹמָה לְמִסִּיר שֶׁמֶן מִתֵּנִי: הֵגָה וּמֵתֵר לֶקַח עֵץ הַדְּלוּק מִצֵּד זֶה שֶׁל מִדּוּרָה (כ) וְלִהְיוֹתוֹ (ג) בְּצֵד אַחֵר הוֹאִיל וְאֵינוֹ מְכֻנֵּן לְכַבּוֹי (מִרְדִּכ:). **ג** יִזְאִין סוּמְכִין אֶת הַקְדָּרָה וְלֹא אֶת הַדָּלָתָה (ד) בַּבְּקָעֶת.

באר היטב

(ב) מַכְבֶּהוּ. וְיִשׁׁשׁ פֶּתַח דִּאֲפֵלוֹ מַכְבֶּהוּ, דְּכֵר שֶׁאֵין מִתְכַּנֵּן הוּא, ע"ש: (ג) בְּצֵד. אָבֵל לֶקַח אוֹתוֹ לְגַמְרֵי מִהֲבִירָה לְהֵאִיר נֶכּוֹן לְהַחֲמִיר: (ד) בַּבְּקָעֶת. שׁוֹם דְּכֵר, אָבֵל יִבְשָׁה שְׂרָאוּיָה לְהַסְקָה מִתֵּנִי לְכָל דְּכֵר, טוֹר וְרִשְׁלִי, ט"ז.

משנה ברורה

הַיִּצְדֵּק הַהַלְכָּה! שְׁפָדְלִיק¹ אָף שֶׁאֵין בַּהֲנַחֲלָת שְׁלֵהֶבֶת קְשׁוּרָה², וְגַם מִנְחָלִים עוֹמְמוֹת מִצֵּד שֶׁם דְּשִׁרִי: (ה) וְאֵין עוֹשִׂין פְּחִמִּין. הַשֵּׁשׁ, (ו) דְּהוּא כָּלִי לְצוּרִפִּיזְנֶב, (ח) וְגַם דְּהוּא מַכְבֶּה: (י) וְאֵין נוֹפְחִין בַּמִּפּוֹחַ. מִשּׁוֹם שְׁוִימָה (ט) לְמַלְאֶכֶת אֶפֶס. וְאֵין בְּכָלִל זֶה מֵהַשּׁוֹפָרִין עַל הָאֵשׁ בְּכָדָר אוֹ בְּכָלִי הָעֲשׂוֹי לְכָף מוֹצוֹת, דָּאֵין זֶה דוֹמָה כֵּלִל לְמִפּוֹחַ [ח"א]: (ז) בַּמִּפּוֹחַ שֶׁל בַּעֲלֵי־בָתִּים וְכוּ'. אָבֵל בַּמִּפּוֹחַ גְּדוֹל שֶׁל אֶפֶס, אָפֵלוֹ עַל־יְדֵי שְׁנוּי אֲסוּר: (ח) לְכִסּוֹת הָאֵשׁ. דְּהֵינּוּ, שֶׁמִּכְשׁוֹ בִּלְיָה כְּדִי שִׁיָּהָא הָאֵשׁ שְׁמוֹר לוֹ לְמִתֵּר: (ט) בְּאֶפֶס מוֹכֵן. לְאִפּוֹקִי אִם הִסֵּק בּוֹ־בִיּוֹם (י) וְהוּא צוּנֵן, דְּהוּא מְקַצֵּה: (י) אִם אֵינוֹ מַכְבֶּהוּ. רֹעֵה לּוֹמֵר, (יא) בְּאֶפֶס שֶׁלֹּא יִהְיֶה פְסִיק רִישָׁא, דָּאֵן אֲסוּר. וְאִף כִּדְנֻתָהּ בַּהֲכַבּוֹי לְצַרֵּךְ אֶכְל־נֶפֶשׁ לְמִתֵּר, וְכַבּוֹי לְצַרֵּךְ אֶכְל־נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ אֵין לְאֲסוּרִי, דְּהָא צוּלִין כְּשֵׁר עַל־גַּבֵּי גְחָלִים; שֶׁאֵין הֵתֵם דִּהֲפַכּוֹי בִּשְׁעַת תְּקוֹן הָאֵבֶל, (יב) מֵהַ שֶׁאֵין בֶּן הַכָּא דְּהוּא הִרְבֵּה מִקֵּדָם. (יג) וְיֵשׁ מְאֻרּוֹתִים שֶׁמִּקְלִין בְּכָל גְּוִיָּה, בִּין עַל־כִּלְפֵּינִים אֵינוֹ מְכֻנֵּן לְכַבּוֹת, רַק שִׁמְעָא עַל־יְדֵינָהּ אֵשׁ לְמִתֵּר לְצַרֵּךְ אוֹתוֹ הַיּוֹם: (יא) לְצַרֵּךְ יוֹם־טוֹב שְׁנִי. כְּגוֹן בְּיוֹסֵטוֹב רֵאשׁוֹן בַּשְּׁחִירָת מַכְסָּה שִׁיָּהָא מוֹכֵן לְעֶרֶב בִּלְיָה, אֲסוּר, מִשּׁוֹם דָּאֵין לְהַטְרִיחַ מִיוֹסֵטוֹב אֶחָד לְחִבְרוֹ: (יב) אֵינוֹ מֵנִיחַ זֶה עַל זֶה וְכוּ'. הֵינּוּ, (יד) כְּשֶׁעוֹשָׂה שְׁמֵי שׁוּרוֹת מִשְׁנֵי הַצִּדִּים וּמֵנִיחַ עֵצִים צֵלִיהֶם מִלְמַעְלָה, דָּאֵן נִרְאָה כְּאֵהֶל, אָבֵל שׁוּרָה אַחַת לְהֵנִיחַ זֶה עַל זֶה מֵתֵר: (יג) מִפְּנֵי שְׁנִירָאָה כְּבוֹנָה. וְנוֹקָא אִם מִסְדֵּר גַּם הַשּׁוּרוֹת שֶׁמֶן הַצִּדִּין בְּיוֹסֵטוֹב, (טו) אָבֵל אִם הֵיךְ מִסְדֵּרִים מִבְּעוֹד יוֹם, מֵתֵר לְהֵנִיחַ עֵצִים צֵלִיהֶם מִלְמַעְלָה: (יד) עַל־גַּבֵּי הָאֲבָנִים. הֵינּוּ כְּשֶׁסֹּדֵרֵן הַיּוֹם, אָבֵל אִם

שער הצינון

תרגום: 1 גפרורים. 2 עץ שרף.

(1) רש"י: (ב) ר"ן: (ג) רש"י: (ד) דָּאֵם הוּא חֵם, הֵלֹא רָאִי לְצוֹלֹת בִּיצָה לְחוֹכוֹ וְאֵינוֹ מְקַצֵּה [פּוֹסְקִים]: (א) הַקָּרָא. וְאִף דִּאֲפֵסִי שִׁיבָה, שְׂרִי. דְּכֵדֵר שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּנֵּן מֵתֵר אִף בִּשְׁבֶּת: (יב) כְּגוֹן־אֲבָרְתָהּ בְּסִימָן תִּקּוֹ שְׁעִיר־חָן: (יג) פִּרִי חֲדָשׁ, וְכֵן מִשְׁמַע קֶצֶת מִתְּהַרְשִׁל [הַטּוֹבָה בַּתְּהַנֵּן־אֲבָרְתָהּ. אִף הַתְּנֵן־אֲבָרְתָהּ קֶצֶר בְּלִשׁוֹן] שֶׁבֶת שֶׁם וְעוֹד צִרִיף יוֹסֵטוֹב הוּא, מִשְׁמַע מִזֶּה דְּסִכִּירָה לֹה גַם־כֵּן דָּאֵף שֶׁהַכְּבּוֹי הוּא הִרְבֵּה מִקֵּדָם, בִּין עַל־כִּלְפֵּינִים לְצַרֵּךְ אוֹתוֹ יוֹם הוּא, שְׂרִי: (יד) מִסְתַּנֵּה הַתְּנֵן־אֲבָרְתָהּ וְאֵלֶּיָּה רָבָה: (טו) אֵלֶּיָּה רָבָה בִּשְׁם פּוֹסְקִים: (טז) אֵלֶּיָּה רָבָה וּפְרִי חֲדָשׁ: (יז) הֵגַם דְּבִדְכִי־מִשָּׁה מַצֵּד דָּלֵא אֲמִרְתֵּן לְבִיד לְהַחֲמִיר, הַתְּנֵן־אֲבָרְתָהּ מִפְּסַקֵּם עֲלֵיו הִרְבֵּה¹¹, וְכֵן בִּית־מֵאִיר מַצֵּד מִסְכֵּן לְהַחֲמִיר, וְגַם הַתְּנֵן־מִשָּׁה הַעֲמִיק דָּעַת מְגוֹן־אֲבָרְתָהּ בְּלִי חוֹלֶק. וְלִצְנִית דָּעַתִּי בַּעֲנֵנֵי בּוֹדָאִי נֶכּוֹן לְהַחֲמִיר, וְכִדְאֵן הֵכִי דָּעַת כְּפֹה רֵאשׁוֹנִים דִּאֲפֵלוֹ כָּלִי מִחֻצוֹת כָּלִי שֶׁל הַתְּחִמִּיר נֶעֱצַן לְעִיל בְּסִימָן שׁוֹטֵף עֵיף ג. בְּבֹאֵר הַלָּכָה דְּבֹרֵי הַתְּחִמִּיר מִשׁוֹת שְׁלֵטֵן. וְהֵי דָּשֵׁם אֲנִי מִתְּנִין לְהַקֵּל כְּפִסֵּק הַשְּׁלֹחַן־עֲרוֹךְ¹², עַל־כִּלְפֵּינִים כְּגוֹן בּוֹדָאִי שֶׁל הַתְּחִמִּיר: (יח) כֵּן דְּקֹרֵק בִּית־יוֹסֵף מִלְשׁוֹן הַרְמְבִּי"ם, וְלִפִּי זֶה הַרְמִי"א שֶׁבֶת בְּסִתָּם אֵחָד יוֹם, וְהוּא מִסְדֵּרִיכִי, פְּלִיגַ עַל הַרְמְבִּי"ם, וְכֵן מִשְׁמַע בְּבֹאֵר הַקָּרָא, אָבֵל בְּעִלְתָּ שֶׁבֶת וְנִהַרְשִׁלּוֹם כְּחִבּוֹ דָּגִם דָּעַת הַרְמְבִּי"ם הַתְּחִמִּיר כְּשֶׁאֵחָד בּוֹ הָאֵשׁ אֲפֵלוֹ בִּלֵּא אֲגֵדָה, וְקֵטֵט אֲגֵדָה לְרִבּוֹתָא, דִּאֲפֵלוֹ כְּגוֹן, אוֹתוֹ שֶׁלֹּא אֶחָד בּוֹ הָאֵשׁ שְׂרִי: (יט) עֵין בְּקִנְיָן אֲבָרְתָהּ דְּנוֹקָא בְּעֵצִים גָּסִים שֶׁאֵין כְּשֶׁבֶת לְהַתְּחִיר: יתֵר כִּלְכָּף כֵּל זֶמֶן שֶׁלֹּא אֲגוֹן, אָבֵל בְּדִקְיָם אֲפֵלוֹ בְּשִׁאֲרֵי אֲגוֹרִין חֲשׁוֹכִין פִּגְמוֹתֵי: וְדָעַת אֵלֶּיָּה רָבָה שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בִּנְה: (כ) חֲמִיר־מִשָּׁה וּפְרִי־מְגוֹרִים בְּסִימָן תִּחִיד וְהַקָּרָא בְּסִימָן תִּחִיד לְשִׁב, קִשְׁתֵּי חֲשִׁי שֶׁלֹּא יִהְיֶה סוֹתֵר דִּין זֶה שֶׁל הַרְמִי"א לִהְיֶה שֶׁבֶת הַתְּחִמִּיר בְּסִימָן תִּחִיד עֵיף, כֵּן שֶׁם: (כא) ט"ז וּשְׂאִי: (כב) עֵין בְּקִנְיָן־אֲבָרְתָהּ וּפְרִי־מְגוֹרִים: (כג) מְגוֹן־אֲבָרְתָהּ. וְעֵין בְּאֵלֶּיָּה רָבָה שֶׁמַּצֵּד, לְקַח קִי"ו־הַלֵּלִי² מִמִּדּוּרָה לְהֵאִיר לִפְנֵי, שְׂרִי: וְשֵׁשֶׁם נִרְאָה, שֶׁאֵין דְּרִכּוֹ כֵּל־כָּף לְהַתְּחִיב אוֹרֵי אֲפֵלוֹ כְּשֶׁהוּא בְּנִי עֲצוּמוֹ:

הלכות יום טוב סימן תקב תקנ

הגה אָבֵל מִתֵּר (כב) לְצֻלוֹת בּו (הר"ף), וְכָל־שָׁפֶן שֶׁמִּתֵּר לְהַסִּיק בּו עִם שָׂאָר עֲצִים (כג) אֶף־עַל־גַּב שְׂאֵינוּ רָאוּי לְהַסִּיק בְּפָנָיו עֲצָמוֹ (ר"ו): ד (כד) "לִדְרֹךְ מִתֵּר לְבָשֶׁל בְּקִדְרוֹת תְּדֻשּׁוֹת בְּיוֹם־טוֹב: הִגָּה וְיֵשׁ (ה) אוֹסְרִין (הרא"ש והטור) (כה) וְכֵן מִפְּנֵהָ, אִם לֹא (כו) עַל־יָדֵי (ו) הַדְּחָק. וְלִכֵּן נִהְיָ בְּשִׁקּוּנֵי קִדְרוֹת תְּדֻשּׁוֹת (ז) בְּפֶסֶח מִבְּשִׁילִין בְּהֵם קָדָם יוֹם־טוֹב (ח"ט):

ח פרוש. קדוה שלטו
שלי חקוקו נגמר
בתורו של יצחק,
לא דמי לקדוה
תורה דמור ריש
לקיש שם ל"ר, סמיג
והקדוה
ובית יוסף

תקנ שלא להכין מיום־טוב לחברו, ובו ב' סעיפים:

א (א) *אָסוּר לְאַפּוֹת אוֹ לְבָשֶׁל אוֹ (ב) לְשַׁחֵט *בְּיוֹם־טוֹב לְצֻרֶךְ מִתֵּר (ב) אָפְלוֹ הוּא שְׁבֵת (ג) אוֹ יוֹם־טוֹב, (ד) *וְאָפְלוֹ בְּשִׁנֵּי יָמִים שֶׁל (ז) רֹאש־הַשָּׁנָה; (ח) *אָבֵל (ג) מִמְּלָאָה אִשָּׁה קִדְרָה בְּשׂוֹר

א ברוקא בעה י"ו
ב הנהגות מימיו בשם
סמ"ק ג ברוקא שם

באר היטב

(ב) לְשַׁחֵט. וְהָיָה בְּתַדְחַת קִצְרוֹת מִזֶּה לָזֶה, מִתֵּרֵל. וְאָסוּר לְהַכִּין מִי"ט לְחֶבְרוֹ אִפְלוֹ דָּבָר שְׂאֵינוּ מִלֵּאכָה, כִּי־שׁ הַאֲדִינָא דְּאָנָן בְּקִינִין בְּקִיבִיעַ דְּרִחֵי וְי"ט שְׁנֵי לְנִבִּי רֵאשֹׁן חָל הוּא וְאָסוּר, מ"א: (ג) ר"ה. וְהַחֲמִיר אִמְרִינוּן קִדְשָׁה א' הֵם וְלֹא לְקָלָא: (א) מִמְּלָאָה. אָפְלוֹ אַחֵר שְׁהֵיחָה הַקִּדְרָה עַל הָאֵשׁ מִתֵּר לְהוֹסִיף בְּשׂוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּשִׁיל מִתְּחִיל יוֹתֵר בְּשִׁישׁ שֶׁם הַרְבֵּה, טור וכו', י"ש. וּמִשְׁמַע דְּאָפְלוֹ הוּא בְּקִדְרָה קִטְנָה מִתֵּר לְתוֹנוּ בְּקִדְרָה גְּדוֹלָה וְלְהוֹסִיף עָלָיו כִּי שִׁיחָה שָׁמֵן בְּיוֹתֵר, וְעֵין סוֹף סִימָן זֶה. וְכַתֵּב הַטּוֹר דְּמִתֵּר לוֹמֵר בְּפִירוֹשׁ לִי"ט שְׁנֵי אֵי רֹצֵה זֶה הַמּוֹתֵר בֵּינוֹן שְׁעַכ"פ לֹשׁ מַעֲלָה בִּי"ט מִצֵּד הַרְבּוּי, וְכִי־שׁ פֶּסֶח לְהַחֲמִיר שְׂאֵל תֹּאמֵר בְּפִירוֹשׁ בֵּן אֵלָּא בְּסֵתָם, וְכִי־שׁ

ועמ"א. ויבס' אליה נבה פסק להחמיר צנ שכל גדולי פוסקים הראשונים החמירו: (ה) אוסרין. וכלים המצפין שקורין גליוני"ט מחזיקין מים בטוב אפלו קדם בשול לכן מתר לבשל בהם ב"ט בתחלה: (ו) הדחק. שאין לו מה לאכל, הגמ', ב"י, י"ש. וי"ט כתב דאם שבת לבשל קדם י"ט או שלא מצא קדרות רק ב"ט יש לסמוך על המותרים לבשל ב"ט בתדשות: (ז) בפיסח. דבשאר י"ט רב משמיעין בכלי גליוני"ט, אבל בפיסח שאין משמיעין בכלי גליוני"ט כמי שסימן תנא אלא בכלים שאין מצפין לכן מבשלים בהם מים קדם י"ט, אבל באמת אין חילוק בין פסח לשאר י"ט, מ"א. והעולם אינן נזהרין להקביר ב"ט השובא"כ בשופרות תדשה, ולא שפיר עבדי:

באר הגולה

* בְּיוֹם־טוֹב לְצֻרֶךְ מִתֵּר. וְאָפְלוֹ בִּין־הַשְּׂמֹשׁוֹת שֶׁל יוֹם רֵאשֹׁן גַּם־כֵּן אָסוּר, דְּשִׁמְאָה יוֹם הָרֵאָה (נפמ"ג). וְפִירוֹשׁ דְּאָסוּר לְהַתְחִיל בְּאִינָה מִלֵּאכָה אֲכֹל־נֶפֶשׁ אֶף בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל, אִם מִשְׁעֵר שֶׁשֶּׁשֶּׁשׁ הַדָּבָר וְלֹא יוֹכֵל לְהוֹנֵת מִקְּנוֹ עַד אַחֵר שְׁקִיעַת הַחֶמֶק: * וְאָפְלוֹ בְּשִׁנֵּי יָמִים שֶׁל רֹאש־הַשָּׁנָה. עֵין מִשְׁנֵה בִּירוּדָה. וְעֵין מִגְּוֹן־אֲבָרָהִם שֶׁכַּתֵּב דִּינָא דְּשִׁלְחוֹן־עֲרוּרָה אֲתִינָא אֶף אֵלָּא דְּרַבְמִי"ט וְסִינְעוֹ (וְהַמּוֹכָא לְעֵיל בְּסִימָן טז) דְּסִבְיָא לֵה דְּשִׁנֵּי יָמִים שֶׁל רֹאש־הַשָּׁנָה קִדְשָׁה אַחַת הֵן אָפְלוֹ לְקָלָא, עֵין שֶׁם טַעְמוֹ: וְדַעַת הַגְּרָ"א בְּבִירוֹ דְּלִבְרַמְבָּם וְסִינְעוֹ וְשִׁנְעוֹ וְשִׁנְעוֹ זֶה הֵרִין, עֵין שֶׁם. וְלִבְרַמְבָּם הֵלָּא יוֹם רֵאשֹׁן שֶׁל רֹאש־הַשָּׁנָה וְדִיא קִדְשׁ מִן הַתּוֹרָה, וְאִיךָ הֵיכָּה מִתֵּר לְבָשֶׁל בּו לְצֻרֶךְ יוֹם־טוֹב שְׁנֵי? וְאָפְשֵׁר דְּסִבְיָא לֵה לְדַעַה זֶה דְּאֶף מִיּוֹם־טוֹב לְחַל גַּמִּי בֵּינוֹ דְּלִית בֵּה אָסוּר דְּאוֹרִינָא מִשְׁעֵם 'הוֹאִיל', וְלִהְיֵי בְּרֹאש־הַשָּׁנָה דְּקִדְשָׁה אַחַת הִיא לְשִׁנְיָהִם מִתֵּר מִיּוֹם־טוֹב לְחֶבְרוֹ, דְּהֵם אִמְרוּ וְהֵם אָמְרוּ, וְלִפִּי זֶה לְדַעַה זֶה לֹא יִהְיֶה מִתֵּר רַק אִם יִהְיֶה רָאוּי לְהוֹנֵת מִקְּנוֹ עוֹד בְּאוֹתוֹ יוֹם (דַּעַל זֶה שֶׁנֶּף 'הוֹאִיל וְאִי מִקְלָעִי לֵה אוֹרְחִים חַיִּי לֵה וכו'), וְלִפְּאֹרְקֵי אִם לֹא יִגְמַר עַד שְׁקִיעַת הַחֶמֶק דִּישׁ בְּנֵה פֶסֶח דְּאוֹרִינָא, גַּם לְדַעַה זֶה אָסוּר: * אָבֵל מִמְּלָאָה וכו'. וְהֵינּוּ אֶף אִם בְּנִתָּה מִמְּלָאָה כִּי שִׁיִּשְׁתִּיר הַתּוֹתֵר לְיוֹם־טוֹב שְׁנֵי אוֹ חוֹל, וְהַשְּׁעֵם, מִשּׁוּם דְּחֵר טַרְחָא הוּא, אָבֵל לְהוֹסִיף וְלִשְׁן בֵּה בְּשׂוֹר כְּשִׁהִיא כְּבֵר שְׁפוּתָה אֵצֶל הָאֵשׁ אָסוּר, וְהִיא שֶׁהִסְכִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּמִתֵּר גַּם לְהוֹסִיף אַחֲרֵיהֶם אֶף דְּטַרְחָא בְּפָנָיו עֲצָמוֹ הוּא, זֶה אֵינוֹ מִתֵּר

וְלִכֵּן אָפְלוֹ (כד) בְּקִצְעַת יִבְשָׁה שְׁכֻכְנָה לְהַסְקָה, אָסוּר לְטַלְטֵלָה לְצֻרֶךְ דָּבָר אַחֵר וּבְכָלֵל מִקְצָה הוּא לְזוֹה"ק. וְדַעַת כְּמָה (כס) אֲחֵרוֹנִים, דְּהַמְחַבֵּר אָוִיל לְשִׁטּוֹת דְּפֶסֶח בְּסִימָן תצ"ה סעיף ד דְּמִקְצָה אָסוּר בְּיוֹם־טוֹב, אָבֵל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמִּתְרִין מִקְצָה בְּיוֹם־טוֹב, מִתֵּר לְסִמֹּךְ בְּקִצְעַת יִבְשָׁה שְׂרָאוּיָה לְהַסְקָה¹⁶, אָבֵל בְּלִחָה, בֵּינוֹן שְׂאִינָה רֹאִיָּה לְהַסְקָה אָסוּר, דִּדְיֵנוּ (כו) פְּאָבָנִים. וְכַתֵּב בְּבֵית־מֵאִיר, דְּבִשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְסִמֹּךְ לְהֵקֵל בְּקִצְעַת יִבְשָׁה: (כז) לְצֻלוֹת בּו. הֵינּוּ שְׁתוּכָב בּו הַבְּשׂוֹר לְצֻלָּה. (כח) וְנוֹקָא בְּעֵין יִבְשׁ שְׂרָאוּיָה לְהַסְקָה, וּמִשְׁעֵם דְּאִמְרִינוּן 'מֵה לִי לְצֻלוֹת בּו מֵה לִי לְצֻלוֹת בְּגִטְלוֹתוֹ', אָבֵל בְּעֵין לֹח אָסוּר לְצֻלוֹת בְּשׂוֹר. וְנוֹקָא אִם רָאוּי לְצֻלוֹת עָלָיו כֶּף בְּלֹא תִקּוּן, אָבֵל לְתַקְּנוֹ בְּיוֹם־טוֹב שִׁיִּהָא רָאוּי לְצֻלוֹת עָלָיו אָסוּר, בְּדִלְקִמָּן בְּסִימָן תט: (כג) אֶף־עַל־גַּב שְׂאֵינוּ רָאוּי וכו'. מִכָּל רֹצֵה לוֹמֵר, וּמִשְׁעֵם זֶה אָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּו לְשׁוֹם דָּבָר וְכַבֵּל, מִכָּל מְקוֹם לְהִסָּק עִם שָׂאָר עֲצִים בְּיָשִׁים מִתֵּר. וְהֵנָּה אֶף דִּרִּין זֶה אֲרִי בְּלַחִים וְדִינָא דְּצֻלָּה אֲרִי בִּיבִישִׁים דְּנוֹקָא דְּנוֹקָא, אָבֵל לְהוֹסִיף שֶׁנֶּף בְּנֵה כֹל־שָׁפֶן, דִּיּוֹתֵר מִסְּתַבֵּר לְהַתִּיר בְּלַח בְּהֶסֶק גְּדוֹל שֶׁל שָׂאָר יִבְשִׁים מִלְּהַתִּיר יִבְשׁ לְצֻלוֹת בּו: ד (כד) לִדְרֹךְ מִתֵּר וכו'. הֵינּוּ, מִשּׁוּם דִּישׁ אוֹסְרִים לְבָשֶׁל בְּקִדְרָה תְּדֻשָּׁה בְּיוֹם־טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכַּתֵּב הַנִּמְיָא, מִשּׁוּם דְּבִשְׁבֹּל הָרֵאשֹׁן מִתְחַזְּקָה הַקִּדְרָה, דְּקָדָם הַבְּשׁוּל נִכֵּר בֵּה פְּלִיטַת הַמִּים מִבְּחוּץ, וְיֵשׁ בְּנֵה מִשּׁוּם תִּקּוּן מְנָא, וְדַעַת הַמְחַבֵּר כְּרַבְנֵי יִרְחִם דְּבִקְדֻרוֹת שְׁלֵנוּ נִגְמַר בְּשׁוּלֵן כְּבֵר אֵצֶל הַיּוֹצֵר וְלִכֵּן מִתֵּר לִדְרֹךְ לְבָשֶׁל בְּקִדְרָה תְּדֻשָּׁה: (כה) וְכֵן מִפְּנֵהָ. וְדַעַת הַמְּגַלְהָ אֲבָרָהִם לְחַלֵּק, דְּכָלִים הַמְּצָפִין, שְׁקוּרִין גְּלִיזִינ"ט, מְחִזְקִין מִים בְּטוֹב אֶף קָדָם בְּשׁוּל, וְלִכֵּן מִתֵּר בְּיוֹם־טוֹב אֶף בְּתַחֲלָה, וְהַמְּנַהֵג לְהַחֲמִיר הוּא רַק בְּכָלִים שְׂאִינִם גְּלִיזִינ"ט. וְכֵן כְּתוּב (כז) שְׂאֵרֵי אֲחֵרוֹנִים: (כו) עַל־יָדֵי הַדְּחָק. בְּגוֹן שֶׁשִּׁכַּח לְבָשֶׁל בְּהֵן קָדָם יוֹם־טוֹב (כט) וְאֵין לוֹ קִדְרָה אַחֲרָיָה:

א (א) אָסוּר לְאַפּוֹת וכו'. וְאָפְלוֹ (ב) דָּבָר שְׂאֵינוּ מִלֵּאכָה רַק טַרְחָא בְּעֵלְמָא¹⁷, בְּגוֹן תְּרַחַת קִצְרוֹת וְהִבָּאָה י"ז (ג) מִיּוֹם־טוֹב לְחֶבְרוֹ, גַּם־כֵּן אָסוּר¹⁸, כְּמוֹ שֶׁנֶּחְבָּר טוֹף סִימָן תרס"ז. וְעֵין שֶׁם מֵה שֶׁכַּתְּבוּנוּ בְּנֵה: (ב) אָפְלוֹ הוּא שְׁבֵת. דְּאֵין יוֹם־טוֹב מִכֵּין לְשַׁבָּת¹⁹, בְּדִלְיִף בְּגִמְרָא (ג) מִקְרָא, וְכָל־שָׁפֶן דְּמִיּוֹם־טוֹב לְחַל אָסוּר. וְעֵין סִימָן תקכו: (ג) אוֹ יוֹם־טוֹב. וְרֹצֵה לוֹמֵר, יוֹם־טוֹב שְׁנֵי (ד) שֶׁל גְּלִיזוֹת, דְּסִפְקָה־חַל הוּא, וְנִמְצָא מִכֵּין מִיּוֹם־טוֹב לְחַל: (ד) וְאָפְלוֹ בְּשִׁנֵּי יָמִים שֶׁל רֹאש־הַשָּׁנָה. לְהַחֲמִיר (ה) אִמְרִינוּן קִדְשָׁה אַחַת הֵן וְלֹא לְהֵקֵל: (ה) אָבֵל מִמְּלָאָה וכו'. וְאָפְלוֹ אַחֵר שְׁהֵיחָה הַקִּדְרָה עַל

שער הציון

תקנום: 1 מִקְצָה וכו'.

(כז) מִגְּוֹן־אֲבָרָהִם וְאֵלֵּיהָ נִבֵּה וְכִי־מֵאִיר וְהַגְּוֹן־א, דְּלֹא כִּט"ז שְׁרָצָה לְהַעֲמִיד בְּנֵת הַמְּחַבֵּר עַל לִחָה דְּנוֹקָא, וְכֵן מִשְׁמַע מִרְמָ"א שְׁשִׁים 'אָבֵל לְצֻלוֹת' וכו', וְהֵינּוּ בִּיבִישָׁה כְּדִאיָתָה בְּגִמְרָא, מִכָּל דְּבִרְיָא אָפְלוֹ בִּיבִישָׁה אָסוּר: (כח) עַל־תְּשֵׁבֶת וּמִאֲמַר מְרִדְכִי וְכִי־מֵאִיר, דְּלֹא כְּמִגְּוֹן־אֲבָרָהִם: (כט) זֶהוּ טַעַם הַתּוֹסְפוֹת. וְהֵרָאִישׁ כְּתֵב טַעַם אַחֵר, דְּגִזְרִין בְּלִחִין יוֹם־טוֹב אִשּׁוּ שְׁבֵת: (ס) אָמְרָא וּפּוֹסְקִים: (כט) חֲסִידֵי מִשְׁנָה, חֲסִידֵי אֲדָם וְהַגְּוֹן־א: (לט) אֶף דְּבִמְגִן־אֲבָרָהִם צִיר בְּגוֹן שְׂאֵין לוֹ מֵה לְאָכֵל, שְׂאֵרֵי אֲחֵרוֹנִים הַמְּחִיר בְּהִי"ט דְּאֶף בִּאֶפֶן זֶה מִתֵּר: (פ) מִגְּוֹן־אֲבָרָהִם: (צ) עֵין בְּאֲחֵרוֹנִים לְקַטֵּן בְּסִימָן רס"ז, וְהַחֲסִידִים אֲדָם בְּכָלֵל צִח וְקוֹב מִתֵּר בְּנֵה בְּשַׁעַת הַדְּחָק, אֶף שְׂבִיבָה בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוֹל דְּלֹא יִהְיֶה מִבְּחָא מִלְּטָא שְׁהוּא לְצֻרֶךְ הַלֵּלָה: (א) בִּיצָה דָּף ב מִדְּחָבִיב 'וְהֵנָּה בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי (וּסְתָם שְׁשִׁי חַל הוּא) וְהִכְנוּ גוֹי', "אֵת אֲשֶׁר תֹּאמַר אַחֵר אֲשֶׁר תִּבְשֹׁל בְּשִׁלּוֹ", חֹל מִכֵּין לְשַׁבָּת אָבֵל אֵין יוֹם־טוֹב מִכֵּין לְשַׁבָּת: (ד) וְאִם מִכֵּין אֵינוֹ דָּבָר בְּיוֹם־טוֹב רֵאשֹׁן וְכַתְּבוּ בְּשִׁבְלֵי יוֹם הַשִּׁבְעִי, לְקִאֲוִיהָ בְּרֹאִי כְּבֵר, חֹל מִכֵּין אֲבָרָהִם בְּשִׁבְלֵי אֲבָרָהִם וְעֵינָן אֲכִילֵנָשׁ מִשְׁמַע שְׂאֵינוֹ מִפִּי טַעַם עֲצָמוֹ מִקְרִיב־יוֹם־טוֹב, וְהֵכִי נִמִּי חֲבִי יִהְיֶה יָכוֹל לְבָשֶׁל בְּחַל־הַמּוֹעֵד לְצֻרֶךְ יוֹם שְׁבִיעִי: (ה) בְּגוֹן בִּיצָה שְׁנוּלָהָ בְּנֵה אִסוּרָה בְּנֵה, בְּדִלְקִמָּן בְּסִימָן תִּקְי:

הלכות יום טוב סימן תקב תקג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כא]

ולכן אפילו בבקעת יבשה שנקונה להסקה, אסור לטלטלה לצורך דבר אחר ובקלל מקצה הוא לנהל¹⁵.

15) ואף שבקעת היא דבר שמלאכתו להיות ביום טוב, מחמת שעומדת להסקה, כתב החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק ג) שמ"מ החמירו חכמים שלא לטלטלה, כיון שאינה מיועדת אלא להסקה, ואינה כמאכלים ושאר כלים המשמשים את האדם, והשו"ע הרב (ס"ח ביאר, שכיון שאין תורת כלי על הבקעת כלל, אסור לטלטלה שלא לצורך הסקה [וראה ח"י הרשב"א ביצה לג, א ד"ה אין], והוסיף הגרש"ז איערבך (מאורי אש פ"ב ענף ג אות ו), שאין היא נחשבת כלי במה שעומדת להסקה, כיון שאינה משמשת להסקה אלא פעם אחת בלבד.

אמנם, לגבי עפר שהכניס אדם לביתו בסתמא, כתב לעיל (סי' תצח ס"ק פז) שמותר לכסות בו צוואה אף שיתכן שלא היתה כוונתו להשתמש בו לכך, וביאר הגר"ש אלישיב (שבית יצחק מוקצה פ"ד אות ה עמ' מב) ששימוש העפר לכיסוי הוא כשימוש כלי, ולפיכך מותר לטלטלו לצורך כל דבר, מה שאין כן עצי הסקה שאינם עומדים לשמש אלא להתכלות, אין שימושם נחשב כשימוש כלי.

ואף לגבי חתיכת שעווה, כתב המשנ"ב לעיל (סי' תצט ס"ק טו) שמותר לטלטלה, כיון שבידו להניח פתילה על גבה ולהדליק אותה [ויש לבאר כ"ל, שנה שעווה היא עצמו נחשב ככלי המשמש את האדם, מה שאין כן בקעת ששימושה היא להסקה ומתכלה בשימושה, לפיכך אינה נחשבת כלי תשמיש]. וראה בשו"ע הרב שם (קונטרס אחרון ס"ק ג) שכתב שאף בפתילה אין להקל לבתחילה, כיון שהיא דומה לבקעת, ובשעה"צ שם (ס"ק כב) שציון להדביר.

וגפרורים, כתב הערוך השלחן (י"ו) שאינם נחשבים מוקצה ומותר לטלטלם, כיון שראויים לשימוש של העברת אש על ידי הנחתם באש [ואף על פי שבקעת אינה נחשבת ככלי, מ"מ לגבי גפרורים כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ו תשובה ו) שנחשבים הם ככלי, משום שנעשו כדי לשמש להבערת האש, וכן צידד התהלה לדוד (סי' שכב ס"ק ד)]. והוסיף הגרש"ז איערבך (מאורי אש שם אות ז), שמותר לטלטל גפרורים ביום טוב גם שלא לצורך גופם ומקומם, כיון שנחשבים הם ככלי שמלאכתו להיות, שאף על פי שדרך השימוש הרגילה בהם היא על ידי הולדת אש בשעת הצתתם, והיא הרי אסורה ביום טוב, מ"מ כלפי טלטולם יש לסמוך על מה שצידד בשו"ת שואל ומשיב (ח"ו סי' סב) שמותר להצית גפרורים ביום טוב, כיון שהאש כבר טמונה בגפרית ובותרת על ידי החיכוך, אך אין החיכוך מוליד אש חדשה.

ולענין פחמים, דעת הגרש"ז איערבך (שש"כ פ"ג הע' פב) שיתכן שמותרים הם בטלטול, ואינם דומים לעצים העומדים להסקה, אלא לפתילה, הנחשבת ככלי [וראה רש"י ביצה לב, א ד"ה ואין].

וכן לענין נפט, דעתו (שם) שיתכן שמותר לטלטלו, מפני שאף הדעה שאסרה לטלטל עצים יבשים, לא נאמרה אלא בעצים, ומשום שאינם מיטלטלים, מה שאין כן נפט, שרגילים לטלטלו בשעה שהאש דולקת, יתכן שנחשב ככלי המיטלטל [וראה שם טעמים נוספים]. אמנם, לענין שימוש בנפט כדי להסיר כתם מן הגוף, דעתו (שם פ"ד הע' נז) שיש להימנע מכך אלא אם כן ייחדוהו מבעוד יום לשימוש למטה זו, מפני שלא שייכים בו הטעמים שנאמרו לענין היתר הטלטול.

ולטלטל ביום טוב מנורה חשמלית דולקת, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' מג ס"ק ד) שמותר, ואין דינה כמוקצה מחמת מה שאסור להדליקה, וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם אות ח) גם

לגבי תנור חשמלי שמותר לטלטלו, כיון ששלהבת אינה מוקצה ביום טוב, והוסיף, שגם פנס אינו מוקצה, אלא שלמעשה יתכן שאסור לטלטלו, משום שרגילים להדליקו ולכבותו פעמים רבות בימות החול, ויש חשש שמא ישכח ויעשה כן ביום טוב.

ולגבי מנורה שנדלקה ביום טוב, כגון על ידי שעון שבת, כתב הגרש"ז איערבך (מאורי אש שם) שלכאורה אסור לטלטלה, מפני שהאש שנדלקה ביום טוב נחשבת כנולד, אלא שהעולם אינם נוהגים כן, וכן הסתפק (שש"כ פ"ג הע' ט) לגבי טלטול תנור חשמלי שנדלק ביום טוב, כגון שהדליקו נכרי. אכן, כתב שם (הע' קמו) שיתכן שכיון שהחשמל שבכלי נולד ונעלם בכל רגע, אין הוא נחשב כנולד.

[משנ"ב שם]

אָל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמְּתִירִין מְקַצֵּה בְיוֹם-טוֹב, מִתֵּר לְסַמֵּךְ בְּבִקְעַת יִבְשָׁה שְׂרָאוּיָהּ לְהַסְקָה¹⁶.

16) וכן לענין עץ שאינו מיוחד לשיפוז, האם לאחר שצלו עליו בשר מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, כתב לקמן (סי' תקיח ס"ק כג) שתלוי הדבר במחלוקת הפוסקים כאן, אלא שלדעת כמה אחרונים מוקצה הוא לכל הדעות, וביאר בשעה"צ שם (ס"ק לא) שטעמם הוא מפני שהוא מאוס ואין עליו תורת כלי.

אמנם, החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק ג) כתב שאין האיסור בטלטול בקעת משום מוקצה [ראה הע' הקודמת], ולפיכך גם לפי דעות אלו אין להקל לסמוך בה את הדלת, וההלכה כדעת רוב הראשונים שאסרו, ואף בשעת הדחק [וראה בשו"ת הלכות שכתב כן בדעתו].

סימן תקג

שלא להכין מיום-טוב להביר

[משנ"ב ס"ק א]

בְּכָרְתָּא בְּעָלְמָא¹ וכו', וְהִבְרָא יֵין מִיּוֹם-טוֹב לְהִבְרֹ, גַּם-כֵּן אֶסְרוּ², כְּמוֹ שְׁנֵתְבָר סוּף סִימֵן תרס"ז.

1) ואף הכנה הנעשית על ידי דיבור, כגון הכנת עירוב תחומין מיום טוב לשבת על ידי אמירה שקונה שבייתה במקום מסוים, כתב השו"ע לעיל (סי' תטז ס"ב) שאסור לעשות, והוסיף המשנ"ב שם (ס"ק יט) שהוא הדין לענין הכנת עירוב תחומין מיום טוב ראשון ליום טוב שני. אמנם, הרמ"א לעיל (סי' תצה ס"ד) כתב שביום טוב ראשון מותר להכין עבור יום טוב שני על ידי אמירה דבר הנחשב כמוקצה, כגון אוצר של עצים, וכתב המשנ"ב שם (ס"ק כג) שהוא משום שהכנה הנעשית על ידי דיבור בלבד מותרת ביום טוב. ובביאור החילוק, כתב השו"ע הרב (סי' תצה קונטרס אחרון ס"ק יא) על פי הגמרא (ביצה יז, א), שקניית שבייתה חמורה יותר מהכנת אוצר עצים, מפני שהיא קניית רשות, ולפיכך נאסרה ביום טוב אף כשנעשית על ידי דיבור.

והגרש"ז איערבך (פניני המאור ח"ב מכתב כח אות ד) כתב, שאף על פי שמבואר בשו"ע (סי' תטז שם) שהכנה בדיבור אסורה, מ"מ מותר לומר יותן ברכה ומוריד הטל' תשעים פעמים ביום טוב ראשון של פסח כדי להתרגל באמירתו [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קיד ס"ט) ובמשנ"ב שם (ס"ק מ)], מפני שאינו עושה כן ביום טוב אלא מחמת שמיד לאחר שהכריז על כך הש"ץ זה הוא הזמן לעשות כן, ובכך הוא רוצה להרגיל את עצמו להתפלל כראוי, ולפיכך אין הדבר נחשב כהכנה. והוסיף (פניני המאור שם הע' המשך בעמוד הבא

הלכות יום טוב סימן תקב תקנ

ביאורים ומוספים המשך

שבמקום הצורך יש להקל בהכנה שאינה אלא טירחה בעלמא לצורך יום טוב שני, כיון שבנוסף לדעת החיי אדם שהיקל בשעת הדחק, יש לצרף את דעת הגר"א בשם הרמב"ם (המובאת בביה"ל ד"ה ואפילו) שהיקל בשני ימים של ראש השנה.

[משנ"ב ס"ק ב]

דאין יום טוב מין לשקט.

5 ולקפל תלית ביום טוב שחל בערב שבת לצורך השבת, כתב לעיל (סי' שב ס"ק יז) שלדעת הא"ר אסור לקפלה אם לא עשה עירוב תבשילין, ולדעת הרעק"א מותר [משום שקדושת שבת חמורה יותר מקדושת יום טוב, ומותר להכין מיום טוב לשבת בדבר שאינו מלאכה אלא טירחה בעלמא, כמבואר בהגהות רעק"א שם על מג"א ס"ק ו].

[שעה"צ ס"ק ד]

לקאנה בדיא שרי.

6 ואף שמבואר בפמ"ג (סי' תקלג משב"ז ס"ק א) שאסור לעשות כן, ביאר בעמק ברכה (יום טוב אות ח עמ' קיז) שמדברי רש"י (פסחים מז, א) מוכח דבדיא השעה"צ [נראה רש"י שבת קיד, ב], אכן הוסיף, שברבינו חננאל (פסחים שם) נראה שחלק על רש"י [נראה רבינו חננאל שבת קיג, ב].

ואף שלענין הצלת אוכל מדליקה בשבת עבור השבת שלאחריה, כתב השו"ע לעיל (סי' שלד ס"ד) שאסור להצילו, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' רפג-רפד) שדוקא להציל מדליקה אסור, מחשש שמא יכבה ויעבור על איסור, אבל הכנה משבת לשבת שאין בה חשש איסור אלא רק טירחה, נראה שמותרת, כיון שאין הטירחא לצורך חול אלא לצורך שבת. אמנם, בתוספתא (שבת פ"ג הי"ט) כתוב שאסור בשבת להדיח כלים לצורך שבת אחרת, אכן, כתב החזון יחזקאל (שם, חלוף גרסאות אות סו) שיש גירסה שאינה גורסת דין זה [אולם, גם בגירסה זו לא נמחקה הרישא שמדיחין כלים בשבת לאותה שבת].

[ביה"ל ד"ה ביום טוב]

ואפילו בין השמשות של יום ראשון גסרן אסור, דשקא יום הוא.

7 ולענין בישול מאכל ביום טוב בבין השמשות [שבסוף היום] עבור בין השמשות עצמו, הסתפק הרעק"א (חי' נדים סט, ב ד"ה מה, וכן הזכיר זאת בהגהות לשו"ע סי' תצה ס"א) אם מותר, שהרי יתכן שבשעת עשיית המלאכה עדיין יום ובשעת ההנאה ממנה כבר לילה, ונמצא שמכין מיום טוב לצורך מחר. וכתב, שאף שספק ספיקא הוא, שהרי יתכן שהן הבישול והן ההנאה יהיו ביום, ויתכן ששניהם יהיו בלילה, מ"מ דבר שיש לו מתירין הוא, ואין להקל בו בספק ספיקא בענין דאורייתא. [ובענין ספק ספיקא זה ראה ש"ך יו"ד סי' קי ס"ק נו, ומשנ"ב (סי' תפט ס"ק מה בשם הרמ"א, וסי' תצו ס"ק יא)]. וסיים, שלפי זה לכאורה אסור גם להדליק נר בבין השמשות, כיון שיתכן שבשעת ההדלקה הוא יום, ומיד אחר כך נהיה לילה וההנאה מההדלקה היא בלילה ונמצא מכין מיום טוב לחבירו, אלא שהידוש כזה לא היה לפוסקים לשתוק מלהדיעו, ונשאר בצ"ע.

אכן, באליה זוטא (סי' תפח ס"ק ב) מבואר שמותר להדליק נרות של יום טוב שני בבין השמשות, וכן משמע מהמשנ"ב לקמן (סי' תקיד ס"ק לג) שכתב שמותר להדליק נר סמוך לחשיכה, ולא כתב שבבין השמשות אסור. וכן דעת החזו"א (ארוחת רבנו ח"ב עמ' קד) **המשך בעמוד הבא**

קנר), שמשמע זה מותר לגבאי בית הכנסת לתלות ביום טוב ראשון את השלט המורה לומר 'ותן ברכה'.

8 וכן לענין רדיית הפת מהתנור [באופן המותר] לצורך חול, כתב לעיל (סי' רנד ס"ק מג) שאסור לעשותה, משום שאף טלטול בעלמא נאסר, כמבואר כאן. והוסיף, שמ"מ על ידי נכרי מותר הדבר [נראה מה שכתבנו שם אם ההיתר על ידי נכרי הוא רק במקום הפסד, או גם כשאין הפסד], וכן כתב הדעת תורה (סי' תמד ס"א ד"ה וע"ע) לענין כל הכנה שאינה אלא טירחה בעלמא.

וכן להעמיד נרות של שעה ביום טוב ראשון לצורך ליל יום טוב שני, כתב לקמן (סי' תקיד ס"ק לה) שאסור, משום שהיא טירחה לצורך יום אחר.

ולענין הדלקת נרות ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני [של ראש השנה או של גלויות], כתב הגר"ש אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' נו, שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נח אות ז) שאם אור החשמל דולק, לא ידליק נרות ביום טוב ראשון, כיון שאין בהם שום תועלת וצורך, ונחשב הדבר כהכנה ליום טוב שני, אלא ימתין עד צאת הכוכבים ואז ידליק [שאו מותר להדליק למרות שהחשמל דולק, משום שמנהג חשוב הוא להדליק נרות לכבוד יום טוב, ראה מה שכתבנו שם (ס"ק ל)], וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק דיני הדלקת נרות פ"ו אות א ס"ק ג).

וגם אם החשמל אינו דולק, כתב הגר"ש אויערבך (שם ושם) שטוב להמתין מלהדליק עד הלילה, כיון שעיקר הדלקתם הוא עבור יום טוב שני ולא עבור מקצת הצורך שיש בהם ביום טוב ראשון. אכן, כשצריך אדם לצאת מביתו קדם כניסת יום טוב שני, כתב שגם אם החשמל דולק רשאי הוא להדליק את הנרות סמוך לחשכה ביום טוב ראשון, בזמן ששייך קצת ליהנות מהם.

ואף לערוך ביום טוב ראשון את השולחן עבור יום טוב שני, כתב המטה אפרים (סי' תר ס"ב) שאסור, וכן מבואר ברמ"א לקמן (סי' תרטו ס"א) ובמשנ"ב שם (ס"ק ו) שאסור להעמיד ולסדר את השולחן, אלא אם כן עושים כן כדי שלא יראה הבית כחורבה.

ולהוציא מאכל קפוא מהמקפיא ביום טוב כדי שיופשר עד הערב, צידד הגר"ש אויערבך (שש"כ פ"י הע' לג) שאסור משום הכנה, וכשם שאסור להדיח כלים ביום טוב עבור הערב. ואף שהסתפק שמא אין לאסור כיון שבהוצאתו אינו עושה מעשה, אלא רק מפסיק את המשך הקירור שנעשה נגד רצונו, וההפשרה הרי נעשית ממאלה, חזר והסכים שמדברי המשנ"ב לעיל (סי' רנד ס"ק מג) שכתב שהמג"א אסר לרדות פת מהתנור לצורך חול, אף שאין רצונו אלא למונעו בכך מלהישרף, מוכח שגם הוצאת מאכל מהמקפיא אסורה. וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פ"ג הע' קלב) שאסור להוציא מאכל מהמקפיא כשלא יהנה ממנו באותו יום, על כל פנים כאשר הדבר כרוך בטירחא והוא נראה כמציאו לצורך הלילה.

3 שם (ס"ק ד) כתב, שאסור לגלול ספר תורה ביום טוב ראשון או בשבת למקום בו יקראו ממנו ביום טוב למחרת. אכן, לענין גלילתו ביום טוב שחל בערב שבת עבור השבת, כתב בשעה"צ שם (ס"ק ז) שלדעת השערי תשובה אסור, וציין לדעת הרעק"א שכתב שמותר [נראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ב)].

[שעה"צ ס"ק ב]

מתי נזה בשעת הדקק.

4 ולהביא יין ביום טוב ראשון של ראש השנה לצורך יום טוב שני, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג ימים נוראים פט"ו הע' 7)

הַלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקב תַּקג

ביאורים ומוספים המשך

מלאכה גמורה בבין השמשות שבמוצאי יום טוב שני, דעת הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו שם הע' קמד) שיש להחמיר בזה, אף שמלאכה ביום טוב שני אינה אסורה אלא מדרבנן, כדי שלא יבואו לזלזל ביום טוב שני. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שם) שיש להחמיר בדבר, אלא שלצורך הנאה מידית יש להקל [נובהלכות חג בחג (ימים נוראים פט"ו הע' 10) כתב בשמו, שכשיש הנאה מידית יש להקל אף בבין השמשות של יום טוב ראשון].

ולענין הבאת יין בליל יום טוב שני לאחר החשיכה, לפני תפילת ערבית וקידוש, כתב לעיל (סי' רצט ס"ק מ) שמותרת, ואינה נחשבת כמלאכה [שאין לעשותה באותה שעה]. וביאר הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' רצט ס"ק יח, יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' כב), שכוונת המשנ"ב היא על זמן בין השמשות, שאילו לאחר צאת הכוכבים מותר גם לעשות מלאכה, והטעם שמותר להביא יין בבין השמשות לצורך הלילה הוא מכיון שלא החמירו בדבר שאינו מלאכה אלא הכנה בלבד. מאידך, הגר"ש וואזנר (לקט הל' יום טוב עמ' כח) כתב שאפילו בלילה לא הותר לעשות מלאכה עד הקידוש של היום הבא, אלא שלגבי נשים נהגו שמותרות הן במלאכה בליל יום טוב שני משעה שהקהל שאליו הן שייכות אמרו 'ברכו' והתחילו להתפלל, ורק לגבי אנשים, שבהם לא נאמר מנהג זה, כתב המשנ"ב שם שלא הותר להם אלא להביא יין, אך לא לעשות מלאכה.

שמותר להדליק נר בבין השמשות, ומשום שההנאה מהאור באה מיד בשעת ההדלקה. אמנם לענין טלטול חפץ ברחוב, או החזרת מחזור שהשתמש בו לאמירת תשליך לביתו, דעתו (שם) שאסור לטלטלם בבין השמשות, כיון שאין מהם הנאה מידית [וכשאירע לו הדבר, התפלל מהמחזור עד שהגיע לביתו].

מאידך, הגר"ח מבריסק (הגדה של פסח מבית לוי ח"א דיני יום טוב עמ' רעה) החמיר שלא לעשן טבק ביום טוב בבין השמשות, מחשש שמא בשעת שאיפת העשן הגורמת להבערה עדיין יום, ובשעת ההנאה ממנה כבר לילה, ומטעם זה נזהר גם שלא להדליק מנר לנר בבין השמשות. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' כא, וראה שם תשובות מגדולי הפוסקים סי' ד) שאין לעשות בבין השמשות מלאכות שאסורות מדאורייתא, אכן לענין מלאכות שאינן אסורות אלא מדרבנן, כגון לטלטל סידור לבית הכנסת או לדחוף עגלה במקום שאינו נחשב כרשות הרבים גמורה, דעתו (שם, ובשש"כ פכ"ח הע' קסח) שיש להקל בבין השמשות, משום שספיקא דרבנן לקולא. וכן דעת הגרי"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו שם) שאפשר להקל במלאכות האסורות מדרבנן, מפני שיש לצרף את דעת ר' יוסי (שבת לד, ב - לה, א) שבין השמשות אינו מתחיל עד סמוך לצאת הכוכבים, כפי שצירף דעה זו השע"צ לעיל (סי' רלג ס"ק כא) והביה"ל לעיל (סי' רצט סי' ד"ה משתחשך ובסי' תפט ס"ב ד"ה וכן). ומ"מ לענין עשיית

הלכות יום טוב סימן תקנ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ה]

אָבֵל בְּשָׂאָר תִּבְשִׁילִין אֵינָה רִשְׁמָה לְהוֹסִיף בְּשִׁבִּיל לֵילָה קִשְׁעוֹמָתָה
כָּבֵד הַקְדָּרָה עַל הָעֶשֶׂה.

8) מבואר מדבריו, שלפני נתינת הקדירה על האש מותר להוסיף חתיכות לתוכה, אמנם לענין הוספת מים לחבית, כתב להלן (ס"ק יד) שאסור להוסיף ולמלאות מים מכלים נוספים לאחר שיש בה מספיק מים ליום טוב. וביאר הגרש"ז איערבך (שש"כ פ"ג הע' עג), שלענין חתיכות דרי יתכן שיאכל ביום טוב את החתיכות שמוסיף, ולכן מותר להוסיף, מה שאין כן לענין הוספת מים, כיון שאין חילוק בין המים שמוסיף למים שכבר היו שם, אסור להוסיפם [נראה הערה הבאה]. והוסיף, שהוא הדין הוספת נפט לנר כדי שיעבר גם לאחר צאת החג אינה מותרת אלא אם כן נותן נפט לצורך החג עצמו, ובאותה שפיקה מוסיף נפט עבור מוצאי החג, אך בשפיקה אחרת אסור, כיון שהנפט שמוסיף אינו שונה מהנפט שכבר נמצא.

[משנ"ב שם]

כִּינֵן שְׂהוּא קִטְרָחָא אֶתְתָּה.

9) ובטעם הדבר שהותר יריבי בשיעורין ביום טוב, אף שבשבת אסור, כתב הדין (ביצה ט, ב בדפי הר"ף) שבשבת כשהותרה מלאכה לצורך חולה ההיתר הוא בגדר 'דחיה', ולפיכך אסור לעשות יותר מכפי הצורך, מה שאין כן ביום טוב שהותרה מלאכה אוכל נפש, ההיתר הוא בגדר 'הותרה' נראה קובץ שעורים ביצה אות מח), ולכן הותר בו גם יריבי בשיעורים, ועוד, שכיון שכתבה התורה לגבי יום טוב "אך אשר יאכל לכל נפש", למדו חכמים שאין צריך לדקדק לבשל בו רק מה שצריך אלא כל שעומד לאכילה ביום טוב מותר, כל שאינו טורח יותר עבור זה. וכן ביאר השו"ע הרב (ס"ו) את טעם המתירים לבשל עבור מוצאי יום טוב ולהערים ולטעום ביום טוב, שהוא מכיון שההיתר לעשות מלאכה אוכל נפש אינו מחמת הצורך באכילתו [כדיתר של פיקוח נפש], אלא מחמת שלמעשה עומד הוא לאכילה. וכן ביאר החזו"א (או"ח סי' קכד דף ק, ב) את דברי הרמ"א כאן שכתב שמותר לבשל ביום טוב הרבה קדירות אף על פי שיש לו מספיק מאכלים לאכול, שהוא מכיון שלמעשה עומדים התבשילים לאכילה, והוסיף, שלפיכך אם בישל מאכל לפני יום טוב, יכול לשמור אותו לימות החול ולבשל מאכל נוסף ביום טוב ונלהכה, הותר הדבר כשהוא מאותו מין רק אם הוא חם וטרי יותר, כמבואר במשנ"ב לעיל (סי' תנח ס"ק ד) לגבי מצה, ואף אם בישל מאכל ביום טוב לצורך אכילה באותו יום, יכול לאחר מכן לבשל מאכל נוסף לצורך יום טוב ולהשאיר את הראשון לחול, אלא שיש לחוש שמא יערים ויעשה כן מתחילה.

ולענין הוצאת חפסות סיגריות לרשות הרבים, שמונחות בה יותר סיגריות מכפי שיעטק בהיותו שם, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' קג) שמותר להוציאה, כיון שכולן בחפיסה אחת, אכן, להוסיף סיגריות [שלא יעטק להם] לפני תחילת הטלטול, הסתפק שמא אסור, כיון שבזה טורח טירחה נוספת, אלא שיתכן שאין הדבר אסור, כיון שבשעת הטלטול אינו טורח טירחה נוספת. אולם, לענין הוצאת צורות מפתחות שחלק מהמפתחות שבו אינם נצרכים לו ביציאה זו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ה סי' לה) שאסור להוציאו, ואינו דומה להוצאת סיגריות, שכל סיגריה ראויה לשימוש ויתכן שישמש בה, מה שאין כן במפתחות, שיש שם

מפתחות שאינם נצרכים לו ובודאי לא ישתמש בהם [נראה כעין חילוק זה במשנ"ב לקמן (סי' תקו ס"ק לד)]. והוסיף, שאף אם הסרת המפתחות המיותרים היא טירחה מרובה עבורו, יתכן שאסור לטלטל את הצרור בלא להסירם. מאידך, דעת הגרש"ז איערבך (שו"ת רבבות אפרים ח"ח סי' תסג בשם הגר"י נויבירט) והגר"ש אלישיב (מבקשי תורה יום טוב עמ' רסח) שאין חילוק זה מוכרח, ומותר להוציא את צרור המפתחות. ובשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' עז אות ג) מבואר, שמותר להוציא עגלת תינוק לרשות הרבים כשיש בתוכה חפצים שאינם נצרכים לו ביום טוב [נראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקיח ס"ק ח)].

ולהניח קדירה ובה מאכל שבישולו הוא לצורך חול בצד קדירה שמבשל בה לצורך יום טוב, או להניח קדירה שיש בה תרופה [שאסור לבשלה ביום טוב, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקיא ס"ק א)] בצד קדירה שיש בה מאכל, ולאחר מכן להבעיר אש אחת מתחת לשתי הקדירות, צידד הגרש"ז איערבך (שש"כ פ"ב הע' קעז, פ"ג הע' קב) שאין זה נחשב כטירחה אחת שבה התיר המשנ"ב כאן, מפני שהן קדירות נפרדות, וניכר שאחת מהקדירות אינה מותרת בבישול.

[משנ"ב ס"ק ו]

הִינֵנּוּ, אִף אִם כְּנֻתָה בְּהוֹסֶפֶת הַבָּשָׂר בְּשִׁבִּיל לֵילָה שְׂהוּא חָל, אִף-עַל-פִּי-כֵן מִתָּר וכו', דְּמִקְל מְקוֹם תִּתָּר שְׂלָא תִאֲמָר בְּפִיָּה שְׂמִבְשִׁילָה לְצֻרָה לֵילָה¹⁰.

10) ודבריו אלו, כתב בבית הל' (ד"ה אבל) ובמשנ"ב לקמן (סי' תקז ס"ק לב) שנאמרו באופן שנתנה את הבשר בקדירה לפני שהניחה אותה על האש [שעל זה מדובר בשו"ע], אבל לגבי נתינתו בקדירה לאחר שניתנה על האש, מותר הדבר רק אם מתכוונת שעל ידי כך יושבה התבשיל.

[משנ"ב ס"ק ז]

הַעֲוֹלָם נִתְּנָה לְהִקָּל כְּדָעָה ז'¹¹.

11) אמנם, לגבי הערמה בשחיטה ששוחט בהמה בשביל החול ורק אוכל כזית ביום טוב כדי להתיר את השחיטה, כתב בשו"ע לעיל (סי' תצח ס"ק לה) שאסור לעשות כן.

ואם בישל ביום טוב לצורך שבת [בלא עירוב תבשילין] על דעת שיאכל מעט ביום טוב עצמו ולבסוף לא אכל ממנו ביום טוב, כתב לקמן (סי' תקכו ס"ק עא) שלדעת הט"ז מותר לאוכלו בשבת, כיון שבשעת הבישול בישל כדין, ואילו לדעת הבית מאיר אסור, כיון שבכך שלא אכל גרם שהערמה תהיה ניכרת [והחמיר כדעת הבית מאיר, וראה שו"ע להלן (סי' כח)]. ולענין הערמה בחימום מים לטבילת מצוה, כתב לקמן (סי' תקיא ס"ק יט) ובשו"ע שם (ס"ק כז) שמותר לחמם מי מקוה על ידי נכרי ביום טוב ראשון לצורך ליל יום טוב שני, אם ישתה מהם היהודי קפה או ידיה בהם את כליו, כיון שהערמה על ידי נכרי לצורך מצוה מותרת.

[משנ"ב שם]

אָבֵל מִיָּלִים-טוֹב לְחַל יֵשׁ לְתָרָה כְּזֶה¹².

12) ובטעם החילוק כתב השו"ע הרב (ס"ח), שכיון שיש פוסקים שהחמירו לאסור בהערמה, לא נהגו להקל כנגד דבריהם אלא במקום שמבשלים לצורך יום טוב שני, אך לא כשמבשלים לצורך ימות החול.

הלכות יום טוב סימן תקג

באר הגולה קיז

ד טור בשם העטור ותוספות א"

(ו) אף-על-פי שאינה צריכה (ז) אלא לחתיכה (ח) אָחת. הגה [ט] (ט) וכל-שכן שִׁכּוּל לשחט אף-על-פי שאינו צריך אלא לכזית (סמ"ק). (י) וכן יכולה לבשל הרבה קדרות (יא) וְלֹאכַל מִכָּל אֶחָת מִצֵּט (כ"ו) ובינו ירוחם וחשובת הרשב"א. יְדוּקָא קָדָם אֲכִילָה, אֲכַל אַחַר אֲכִילָה אֵינָה יוֹכֵלָה לְבַשֵּׁל וְלֹאמַר 'אֲכַל מִמֶּנָּה בַּיְתָא', (יב) דְּהוּי

שערי תשובה

[*] וכן"ש שִׁכּוּל לשחט כו'. וְכַתּוּב בַּמִּדְבָּר, בְּשִׁבְעוֹת שָׁחַל בְּד' נח' בִּשְׁבַע וַחֲשַׁת הַשָּׁחַט אַחֵר שֶׁאֵכָל רַב הִקְהֵל קִדְּם שֶׁאֵכַל הוּא סְעוּדַת יו"ט ב' צִגְלִים בְּמִסְתֵּימִים שֶׁל א"י שֶׁשׁוֹחֲטִים שָׁם לַצֶּדֶק וְיִשְׂרָאֵל, וְאֵכַל הַשָּׁחַט וּב"ב בְּסְעוּדַת יו"ט בִּזְמַן מִכָּל א' מִהֶעָלִים, שֶׁכֵּן רָאָה לְשׁוֹחֲטִים שֶׁקָּדְמוּהוּ וַעֲשֶׂה כֵּן כְּדִי שִׁיְהִי בִּשְׁרָב, שֶׁאֵם לֹא כֵּן הָיָה הָא"י נִתְרַם הֶעָלִים, וְכִי בִּשְׂרֵית וְנִבְעֵאֲמַת שָׁאֵל יָפָה עֲשֶׂה, וְחָלַק עַל הַבָּאָר עֲשֶׂק שִׁפְחֵי לִשְׁחַט בִּירוֹט ב' שֶׁל פֶּסַח אַחֵר אֲכִילָה לַצֶּדֶק חוּדָה"מ כֹּל שְׂאוּל הַשָּׁחַט בִּזְמַן וְכַתּוּב שֶׁהֵם דְּבָרֵי מִסָּה, וּמ"מ הִקְהֵל בְּרִיעֵבֶר אֵין לֹאסֵר הַבִּשּׁוּר, ע"ש:

אֲכִילָה, וְכֵן נִרְאֶה דָּאסֵר לֹאמַר בְּפִרְשׁוֹ שְׁמִין א' יִהְיֶה לִי"ט שְׁנִי, וְאִפְּלוּ הַטּוֹר דְּמִתִּיר כְּמִשׁ הֵינּוּ בְּקִדְּוָה א' לְהוֹסִיף מִפְּנֵי מַעֲלַת הַרְבֵּי, אֲכַל בָּאֵן שְׁאֵין הִתֵּסֵר אֵלָּא לְפִי שֶׁהוּא קָדָם הֶאֱכִילָה וְיָטַעַם מִמֶּנָּה בִּזְמַן, אֵם יֹאמַר בְּפִרְשׁוֹ שֶׁהוּא לַצֶּדֶק י"ט שְׁנִי לֹא מִהֵנָּה לֹה הַטְעִימָה מִמֶּנּוּ, עֵכֶל, ע"ש שֶׁהָאָרֶץ עוֹד, וְסִימָּה: וּמ"מ כִּי נִרְאֶה לְהִלָּכָה בֵּין שְׁעֵכ"פ שֶׁ אִסּוּר אֵם אֹמַר בְּפִרְשׁוֹ שִׁיְהִי לִלֵּל ב' ע"כ יֵשׁ לִנְהַר שִׁבְשֵׁבֶל בַּעֲי"ט מִה שְׁצָרָה לִלֵּל ב', וּבְרִיעֵבֶר נִרְאֶה שֶׁאֵם הָעֵרִים בְּאֲכִילַת בִּזְמַן אִפְּלוּ אַחֲרֵי אֲכִילַת שְׂרֵי בְּרִיעֵבֶר, דִּשְׁעֻמַּת אֲכִילַת בִּזְמַן אֵין לוֹ דִּין מְעִירִים לֹאסֵר עֲלֵיו יוֹתֵר מִמּוּדֵי, וְכ"ה בְּסִמּוֹן כָּאֵן שֶׁכַּתּוּב הַשֵּׁנִי: מִיָּה אֵם עֲבָר וּבִשְׁל מִסֵּר וְהֵינּוּ בְּהַעֲרַמַּת בִּזְמַן, אַחֲרוֹנִים, וְדָלָא בְּכ"ח. כַּתּוּב הַפָּרָדִיכִי פ"ב בְּרִיעֵבֶר דְּרַבְנָה יֹאמַר הִתִּיר לֶאֱפֹת בִּירוֹט לַצֶּדֶק בְּרִית-מִלָּה שֶׁחַל לִהְיוֹת מִמֶּחֱרַת, וְהֵנָּה יוֹם אִידֵם שֶׁלֹּא הָיָה יוֹכֵלִים לֶאֱפֹת אֵם לֹא בִּירוֹט וְלֹא הָיָה דִּי בְּתַנּוּד א' וְהִתִּיר לֶאֱפֹת ב' פְּעָמִים, ע"ש: וְהַגֵּמ"מ חוֹלֵק ע"ז וְכַתּוּב דְּזֵה מִקְרִי הַעֲרָמָה וְאִסּוּר, ע"ש. וְכַתּוּב הַמִּי: י"ל דְּדוּקָא

משנה ברורה

לַצֶּדֶק הִלְזָה בְּקִדְּוָה בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה, אֵלָּא בְּאוֹתָהּ קִדְּוָה עֲצֻמָּה שֶׁמִּבְשֵׁל לַצֶּדֶק סְעוּדַת שְׁחִירָת הוּא מְרַבָּה בָּהּ לַצֶּדֶק הִלְזָה, (יח) תְּבוּא עֲלֵיו בְּרַבָּה. וְעַד לְקַמָּה בְּסִיעֵי-רִשְׁוֹן י' (ח) אָחֶת. וְדוּקָא בְּזֶה שֶׁיֵּשׁ תוֹעֵלַת גַּם לַצֶּדֶק הַיּוֹם עֲלִי-יְדֵי הַרְבִּי, (יט) אֲכַל אִסּוּר לַעֲשׂוֹת חֶרֶם מְזוּלָא ד' וְא' קִרְעַפְלָא ד' וְא' וְיִצְאָה בְּזֶה יוֹתֵר מִמָּה שְׁצָרָה לְבו-בִּיּוֹם, שְׁאֵין אֶחָד מִשְׁבִּיחַ מִחֲבָרֵי (כ) וְצָרָה לְטוֹרָה בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה: (ט) וְכָל-שֶׁשֶּׁן שִׁכּוּל לִשְׁחַט וְכו'. קָאָמַר כָּל-שֶׁן, מִשּׁוּם שֶׁאֵי אִפְשָׁר לִשְׁחַט בְּשִׁבְלִי בִּזְמַן אֶחָד אֵלָּא-אֵם-כֵּן יִשְׁחַט כָּל הַבְּהֵמָה. (כא) וְדוּקָא אֵם יֵשׁ עֲדִין שְׁהוּת עַד זְמַן אֲכִילָה לְהַפְשִׁיטֵו וְלִמְלָחוּ וּלְבַשְׁלוּ אוֹ עַל-כֵּל-פְּנִים לְצִלוֹתוֹ, אֲכַל אֵם לֹא יִסְפִּיק כִּלְכָּף עַד אַחֵר זְמַן אֲכִילָה, אִסּוּר, וְכִדְלֶקְמָה: (י) וְכֵן יוֹכֵלָה לְבַשֵּׁל הַרְבֵּה קִדְּרוֹת וְכו'. רוּצָה לֹאמַר, אִפְּלוּ בְּנִתּוֹ לַצֶּדֶק הִלְזָה, בֵּין שְׂרוּצָה לֵאכֹל מִכָּל אֶחָת בְּסְעוּדַת שְׁחִירָת. (כב) וּמִקְרִי שֶׁכָּל קִדְּוָה הִיָּה מִבְשֵׁל מִן בְּפִנֵּי עֲצֻמָּה, אֲכַל מִן אֶחָד בִּשְׂמִי קִדְּרוֹת אֵין לְהִתִּיר, בֵּין שֶׁשֻׁעַם שְׂמִי הַקִּדְּרוֹת הוּא שְׁנָה, אֵם-כֵּן כָּל מִה שְׁטוּעַם מִשְׁתִּיָּהֵן יוֹכֵל לְטַעַם מֵאֶחָת, וְנִמְצָא שֶׁהַקִּדְּרָה הַשְּׁנִיָּה אֵינָה מִתְבַּשֶּׁלַת כִּי אֵם לַצֶּדֶק לִילָה לְכָד: (יא) וְלֹאכֹל מִכָּל אֶחָת מִצֵּט. מִסְתִּימָת לְשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע (כג) דָּאִפְּלוּ אֵינִי צָרִיף לֵאכֹל, וְרַק שְׁטוּעַם מִצֵּט מִכָּל קִדְּוָה כְּדִי שִׁיְהִי לוֹ הִתֵּר לְבַשֵּׁל, וְהֵינּוּ כְּדַעַת הַמַּקְלִין לְצִיל בְּסִיעֵי-רִשְׁוֹן ז'; וְלִדְעַת הָאוֹסְרִין שֶׁם (ד) אֵין הִתֵּר כֹּךְ לְמִי שִׁדְעָתוֹ בְּמִקְרָא לֵאכֹל מִיָּי מִטְעָמִים חֲלוּקִין בְּסְעוּדַת שְׁחִירָת וּמִכָּן לְהַרְבּוֹת בְּכָל מִין כְּדִי שִׁישְׁאֵר לְלִילָה, אֲכַל לֹא בְּשְׁטוּעַם רַק בְּדֶךְ הַעֲרָמָה. וְכַכֵּן כַּתּוּב דְּהַעֲוֹלָם נִהְיָ כְּדַעַת הַמַּקְלִין: (יב) דְּהוּי הַעֲרָמָה. וְכֵן לְכָל עֲלָמָה אִסּוּר אֶף שְׂאוּכָלַת אַחֲרֵי-כֵן מִצֵּט, דְּהוּי הַעֲרָמָה

שערי תשובה

(י) אַחֲרוֹנִים: (י) מִגְּנֵא-אֲבָרְהָם וּש"א: (ח) אֲלֵיָה רַבָּה: (ט) אֲלֵיָה רַבָּה בְּשֶׁם מִהִיר". וְלִעֲנֵן צִלְיָה-קִדְּרָה עֵין פִּרְיִי-מִגְּדִים: (י) פִּרְיִי-מִגְּדִים: (יא) יָם שֶׁל שְׁלֹמֹה וּב"ח וּפְרִי תִדֵּשׁ וְכִדְעַת הַרְוָחָה שֶׁמִּחְמִיר בְּנָה, וְדָלָא בְּהַטּוֹר: (יב) אֲלֵיָה רַבָּה: (יג) פּוֹסְקִים: (יד) כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה בְּשֶׁם רַבְדִּי וְהַב"ח וּפְרִי תִדֵּשׁ וְאֲלֵיָה רַבָּה וְהַרְשָׁלוֹם, וְכֵן מִהִיר"א בְּסִיעֵי-רִשְׁוֹן ח מִשְׁמַע גַּם-כֵּן שֶׁמִּפְסָקָה בְּקָלָא ז' שֶׁל דְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דָּף יא, שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְרַח מִקּוֹד הַמִּקְלִים בְּנָה: (טו) מִגְּנֵא-אֲבָרְהָם וּמִגְּנֵא-מִרְדְּכִי בִּיחֵת-מִאִיר, וּמִקּוֹדֵם הוּא מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפוֹת דָּף יא עֲמוּד ב. וְגַם הַט"ז וְשִׁלְחָן-עֲצִי-שִׁשִּׁים וְחִי-אֲדָם וְדוּרְדֵּי-חִימִים וְהַט"ז הַעֲתִירָה לְהַקֵּל, אֵלָּא שְׁעֻמַּת דְּדוּקָא שֶׁמִּבְשֵׁל לַצֶּדֶק לִילָה מִן אַחֵר שֶׁלֹּא מֵאוֹת מִן שֶׁבְשֵׁל לַצֶּדֶק שְׁחִירָת, דָּאָה מִהֵנָּה מִה שְׁטוּעַם מִמֶּנּוּ בְּשְׁחִירָת: (טז) מִגְּנֵא-אֲבָרְהָם: (יז) מִגְּנֵא-אֲבָרְהָם: (יח) אַחֲרוֹנִים: (יט) מִגְּנֵא-אֲבָרְהָם (בְּשֶׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א) וְחִי-אֲדָם וּש"א: (כ) דָּאֵי לֹא הָכִי מִתֵּר, כִּמּוֹ לְקַמָּה בְּסִיעֵי ב: (כא) פֶּשֶׁט: (כב) ט"ז וְשִׁלְחָן-עֲצִי-שִׁשִּׁים וְחִי-אֲדָם וְהַט"ז וְדוּרְדֵּי-חִימִים: (כג) כֵּן מִיִּבְחָ מִמֶּגֶן-אֲבָרְהָם בְּסִימָן תַּחֲבוּ סִיעֵי-רִשְׁוֹן כִּד דְּהוּי בְּנִתּוֹ רַמִּיָּא בָּאֵן, וְכֵן מִשְׁמַע מִהִיר"א בָּאֵן וְשֶׁם דְּמִפְרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי הַט"ז: (כד) וְכֵן מִפְרֵשׁ הַפִּי תִדֵּשׁ דְּבָרֵי הַט"ז:

תַּרְגוּם: 1 כְּפִתּוּת מִכְשָׁלוֹת אוֹ מִטְּנָנוֹת. 2 פִּסְגִּים.